TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Miễn thuế doanh nghiệp nhỏ và vừa: Ưu đãi có đến đúng thời điểm?

06:06 30/10/2026

Ba năm miễn thuế kể từ ngày thành lập có thể chưa đủ để hỗ trợ nhiều doanh nghiệp nhỏ và vừa, nhất là những đơn vị cần thời gian dài đầu tư công nghệ, phát triển sản phẩm và tìm kiếm thị trường. Tại Quốc hội, đề xuất tính thời hạn ưu đãi từ năm đầu tiên có lợi nhuận đặt ra yêu cầu nhìn lại hiệu quả thực chất của chính sách thuế.

Thành lập chưa đồng nghĩa với khả năng hưởng ưu đãi

Một doanh nghiệp có thể được thành lập hôm nay nhưng phải mất nhiều năm mới tạo ra lợi nhuận. Trong khoảng thời gian đó, doanh nghiệp vẫn phải chi trả cho nhân sự, mặt bằng, máy móc, nghiên cứu sản phẩm và phát triển thị trường. Vì vậy, ưu đãi thuế tính từ ngày đăng ký kinh doanh chưa chắc tạo ra lợi ích tài chính ngay trong giai đoạn doanh nghiệp cần nguồn lực nhất.

Đây là vấn đề được đặt ra khi Quốc hội thảo luận về dự án Luật Phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa ngày 29/10. Dự luật được xây dựng thay thế Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa hiện hành, với định hướng chuyển từ hỗ trợ sang tạo điều kiện để doanh nghiệp phát triển.

Chính sách miễn thuế cần được xem xét từ khả năng tạo lợi ích thực tế cho doanh nghiệp nhỏ và vừa, đồng thời bảo đảm cân đối ngân sách.

Đại biểu Nguyễn Hữu Toàn, đoàn Lai Châu, cho rằng doanh nghiệp mới khởi nghiệp khó có thể lập tức tạo ra lợi nhuận. Do đó, đại biểu đề xuất thời hạn miễn thuế 3 năm nên được tính từ năm đầu tiên doanh nghiệp có lợi nhuận, thay vì từ khi được cấp giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp lần đầu như dự thảo quy định.

Đề xuất này hướng đến một câu hỏi quan trọng: ưu đãi thuế cần bắt đầu từ khi doanh nghiệp được thành lập hay từ thời điểm doanh nghiệp thực sự có khả năng hưởng lợi?

Với những đơn vị kinh doanh có vòng quay vốn nhanh, khoảng thời gian đầu có thể đủ để tạo ra doanh thu và thu nhập chịu thuế. Nhưng với doanh nghiệp sản xuất, công nghệ hoặc phát triển sản phẩm mới, quá trình đầu tư và thương mại hóa có thể kéo dài hơn. Nếu thời hạn miễn thuế kết thúc trước khi phát sinh nghĩa vụ thuế, ưu đãi về danh nghĩa vẫn tồn tại nhưng lợi ích trực tiếp có thể rất hạn chế.

Cân đối ngân sách với hiệu quả hỗ trợ thực tế

Tuy nhiên, kéo dài thời điểm bắt đầu miễn thuế cũng đặt ra bài toán về nguồn thu ngân sách. Theo báo cáo giải trình số 879 được đại biểu Trịnh Thị Tú Anh, đoàn Lâm Đồng, đề cập tại nghị trường, cơ quan soạn thảo đề nghị giữ phương án miễn thuế thu nhập doanh nghiệp trong 3 năm đầu kể từ khi đăng ký thành

lập.

Theo tính toán trong báo cáo, nếu chuyển thời điểm miễn thuế sang giai đoạn doanh nghiệp phát sinh thu nhập chịu thuế, ngân sách dự kiến giảm thu thêm khoảng 60.000-70.000 tỷ đồng trong giai đoạn 2027-2030.

Đại biểu Tú Anh cho rằng cần phân biệt thời gian doanh nghiệp thuộc diện được miễn thuế với thời gian doanh nghiệp thực sự nhận được lợi ích từ chính sách. Bởi với doanh nghiệp chưa có nghĩa vụ thuế, việc miễn thuế không trực tiếp cải thiện dòng tiền. Trong khi đó, doanh nghiệp sớm có thu nhập chịu thuế có thể tận dụng ưu đãi ngay trong thời hạn quy định.

Theo đại biểu, cơ quan soạn thảo cần đánh giá tỷ lệ doanh nghiệp thực sự hưởng lợi, mức ưu đãi thực nhận và sự khác biệt giữa các ngành nghề, mô hình đầu tư. Đồng thời, cần nghiên cứu các công cụ hỗ trợ có mục tiêu đối với doanh nghiệp đổi mới sáng tạo, doanh nghiệp công nghệ và những đơn vị có chu kỳ nghiên cứu, đầu tư dài.

Bài toán đặt ra không đơn thuần là kéo dài hay rút ngắn thời hạn miễn thuế, mà là lựa chọn cách thiết kế chính sách vừa tạo động lực phát triển, vừa phù hợp khả năng cân đối ngân sách. Nếu chỉ căn cứ vào số năm ưu đãi, hiệu quả hỗ trợ có thể không phản ánh đúng nhu cầu của từng nhóm doanh nghiệp.

Trong quá trình hoàn thiện dự luật, việc làm rõ điều kiện hưởng ưu đãi, cách xác định thời điểm phát sinh lợi nhuận và cơ chế giám sát sẽ có ý nghĩa quan trọng. Mục tiêu cuối cùng không chỉ là tăng số doanh nghiệp được hưởng chính sách, mà là bảo đảm ưu đãi thực sự hỗ trợ doanh nghiệp vượt qua giai đoạn khó khăn và phát triển bền vững.

Minh Thành *(t/h)*